

หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1
ในบริบทอุดมศึกษาไทย: บทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติ
Design Principles for Applying ChatGPT to Enhance B1-level English Listening
Skill in Thai Higher Education: A Conceptual and Practice-Informed Article

กมลทิพย์ พลบุตร*
Kamolthip Phonlabutra*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Faculty of Humanities and Social sciences, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding email: kamolthip07@gmail.com

Received: September 7, 2025.; Revised: December 1, 2025.; Accepted: December 16, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติฉบับนี้สังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย โดยอิงการทบทวนวรรณกรรมควบคู่กับตัวอย่างเชิงปฏิบัติจากการเตรียมการสอนของผู้เขียน กรอบแนวคิดตั้งอยู่บนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language) และการได้ภาษาที่สอง (Second language acquisition) โดยอ้างอิงตัวบ่งชี้ CEFR-B1 ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียน เข้าใจประเด็นหลักของถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคย และติดตามสื่อเสียง/วิดีโอได้เมื่อการส่งสารค่อนข้างช้าและชัดเจน การประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการฟังเป็นสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—และใช้ ChatGPT สร้างบทสนทนา กิจกรรม และแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับระดับภาษาและความสนใจของผู้เรียน ตัวอย่างเชิงปฏิบัติไม่ใช่ผลวิจัยภาคสนามเชิงทดลอง แต่ชี้แนวโน้มว่า ChatGPT อาจเอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความเป็นส่วนตัว (personalized) มีลักษณะโต้ตอบ (interactive) และปรับตามระดับทักษะ (adaptive) ควบคู่กับข้อจำกัดที่ควรระมัดระวัง เช่น ความถูกต้องของข้อมูล และความเสี่ยงจากการพึ่งพาเทคโนโลยี จึงนำเสนอเป็นข้อเสนอเชิงออกแบบที่ควรได้รับการตรวจสอบเชิงประจักษ์ในงานวิจัยถัดไป

คำสำคัญ: การฟังภาษาอังกฤษระดับ CEFR-B1, การได้ภาษาที่สอง, การฟังสามระยะ, ChatGPT

ABSTRACT

This conceptual and practice-informed article synthesizes design principles for applying ChatGPT to enhance B1-level English listening in Thai higher education. It draws on a review of relevant literature alongside practice examples from the author's lesson preparation (not a full empirical field study). The conceptual framework is grounded in English as a Foreign Language (EFL) and Second Language Acquisition (SLA) and aligns with the Common European Framework of Reference for Languages – Level B1 (CEFR-B1) descriptor, which targets learners who “understand the main points of clear standard speech on familiar matters and follow audio/video input when delivery is relatively slow and clear.” Listening work is organized into three phases—pre-listening, while-listening, and post-listening—and ChatGPT is used to generate dialogues, tasks, and exercises that fit learners' levels and interests. These practice illustrations suggest that ChatGPT may support personalized, interactive, and adaptive learning, while several cautions remain, including content accuracy, and risks of over-reliance on technology. Accordingly, the article offers design proposals that warrant further empirical validation in subsequent research.

Keywords: Common European Framework of Reference for Languages – Level B1 listening, Second Language Acquisition, Three-phase Listening, ChatGPT

บทนำ

ความสำคัญของทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

การฟังเป็นทักษะแรกตามลำดับการพัฒนาภาษาของมนุษย์ และเป็นช่องทางหลักของการได้รับข้อมูลภาษา ตามสมมติฐานป้อนภาษา (Input Hypothesis) ที่มองว่าการได้รับข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้ (comprehensible input) เป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษา (Krashen, 1982) การฝึกฟังอย่างต่อเนื่องช่วยให้ผู้เรียนซึมซับโครงสร้างภาษา คำศัพท์ จังหวะ และสำเนียง อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับความคล่องแคล่วด้านการพูด (Vandergrift & Goh, 2012) ในแวดวงการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language: EFL) ทักษะการฟังจึงถือเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทักษะอื่น (Rivers, 1981; Brown, 2007) แม้ในทางปฏิบัติมักถูกละเลยและไม่ได้รับการสอนอย่างเป็นระบบ (Vandergrift, 1999) งานวิจัยด้านการฟังระบุว่า การฟังเป็นกระบวนการประมวลผลที่ซับซ้อน ต้องอาศัยการจัดการข้อมูลเสียงอย่างมีโครงสร้าง จึงจะเกิดความเข้าใจ (Anderson & Lynch, 1988; Field, 2008) และเป็นฐานของการพูด อ่าน และเขียนในระยะต่อมา

ปัญหาและความท้าทายของผู้เรียนไทยด้านทักษะการฟัง

ในบริบทไทย ผู้เรียนจำนวนมากมีทักษะการฟังภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่จำกัดโอกาสในการฟังภาษาอังกฤษ การขาดแคลนสื่อฟังที่เหมาะสม และระบบการศึกษาที่เน้นการท่องจำไวยากรณ์เพื่อสอบมากกว่าการสื่อสารจริง (รติมา บุษย์ศรีเจริญ, 2565) ความแตกต่างด้านระบบเสียงและโครงสร้างระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ

ตลอดจนความเร็วและสำเนียงของเจ้าของภาษาส่งผลให้การฟังในระดับคำและวลีเป็นเรื่องท้าทาย (Rattanasak, 2025) นอกจากนี้ คลังคำศัพท์ที่จำกัดทำให้การทำความเข้าใจสิ่งที่ฟังเป็นไปได้ยาก เพราะคำศัพท์เป็นปัจจัยหลักของการตีความความหมาย (Nation & Newton, 2009) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ใช้กิจกรรมการฟังสามระยะ (ก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง) พบว่า เมื่อมีการเตรียมศัพท์ สคริปต์ และป้อนกลับอย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวสามารถช่วยบรรเทาข้อจำกัดด้านการฟังและเพิ่มความเข้าใจได้ (Mowva et al., 2022)

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ ChatGPT ในการส่งเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

AI มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการฟังผ่านแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ งานวิจัยในไทยรายงานว่า AI สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังอย่างมีนัยสำคัญ (กมล เกตุรัตน์สมบุรณ์ และคณะ, 2566) ขณะที่ ChatGPT ซึ่งเป็นโมเดลภาษาที่โต้ตอบและสร้างเนื้อหาตามระดับและความสนใจของผู้เรียนได้ มีรายงานว่าช่วยเสริมความเข้าใจคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และแรงจูงใจของผู้เรียน EFL ระดับมหาวิทยาลัย (Luu & Doan, 2025)

บทความนี้จึงยึดกรอบ CEFR-B1 ด้านการฟังเป็นเป้าหมาย โดยมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจประเด็นหลักของถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคย และติดตามสื่อเสียง/วิดีโอได้เมื่อการส่งสารมีความซับซ้อนในระดับเหมาะสม (Council of Europe, 2020) พร้อมทั้งให้ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นเชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—เพื่อรองรับเป้าหมาย “การจับใจความหลัก” ระดับ B1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย บนฐานวรรณกรรมและกรอบทฤษฎีด้าน EFL/SLA
2. เพื่อเสนอแนวปฏิบัติที่มีหลักฐานเชิงทฤษฎีรองรับ สำหรับกิจกรรมก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง พร้อมระบุข้อจำกัดและประเด็นที่ควรตรวจสอบเชิงประจักษ์ในงานวิจัยในอนาคต

กรอบแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาทักษะการฟังในฐานะภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องอิงแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพและทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง (Second language acquisition: SLA) ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ภาษา บทความนี้ใช้กรอบ SLA และแนวทางการสอนการฟังภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ควบคู่กับการประยุกต์ใช้ ChatGPT ดังนี้

1. ทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition: SLA Theories)

การทำความเข้าใจทฤษฎี SLA เป็นรากฐานของการออกแบบกิจกรรมการฟังที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้เน้นทฤษฎีหลัก 3 ประการ ที่เชื่อมโยงได้โดยตรงกับการใช้ ChatGPT เพื่อพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 ได้แก่ สมมติฐานป้อนภาษา (Input Hypothesis), สมมติฐานผลผลิตทางภาษา (Output Hypothesis) และ ทฤษฎีเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Theory)

1.1 Input Hypothesis (Krashen, 1985)

Input Hypothesis เสนอว่าการเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลภาษาที่เข้าใจได้ซึ่งมีระดับความยากสูงกว่าความสามารถปัจจุบันเล็กน้อย หรือ “i+1” ในบริบท EFL ผู้เรียนจึงควรฝึกฟังจากสื่อที่เข้าใจได้แต่ยังมีความท้าทาย

เพื่อผลักดันทักษะให้สูงขึ้น ChatGPT สามารถรองรับหลักการนี้ได้โดยสร้างบทสนทนา สคริปต์ และแบบฝึกหัดที่ปรับระดับความยากตามผู้เรียน และเพิ่มความซับซ้อนทีละน้อยตามคำสั่งของผู้สอนหรือผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$

1.2 Output Hypothesis (Swain, 1985)

Output Hypothesis เชื่อว่าการผลิตภาษา (การพูด/เขียน) มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง การฟังจึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การรับข้อมูล แต่ควรผสมกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนโต้ตอบกับเนื้อหา เช่น ตอบคำถามหลังฟัง สนทนากับ ChatGPT เกี่ยวกับสิ่งที่ฟัง หรือสรุปใจความ กระบวนการผลิตภาษานี้ช่วยให้ผู้เรียนสังเกตข้อจำกัดของตน (noticing) และปรับปรุงโครงสร้างภาษาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

1.3 Metacognitive Theory (Vandergrift & Goh, 2012)

ทฤษฎีเมตาโคกนิชันมองว่าความสามารถในการ “คิดเกี่ยวกับความคิดของตนเอง” มีความสำคัญต่อการฟัง EFL ประกอบด้วยการตั้งเป้าหมายการฟัง (planning) การตรวจสอบความเข้าใจขณะฟัง (monitoring) และการประเมินผลหลังฟัง (evaluating) ChatGPT สามารถนำมาใช้สนับสนุนกลยุทธ์เหล่านี้ เช่น

- 1) ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการฟังและสั่งให้ ChatGPT สร้างบทสนทนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น
- 2) ระหว่างเตรียมหรือฝึกฟัง ผู้เรียนสั่งให้ ChatGPT อธิบายภูมิหลังหัวข้อ คำศัพท์หลัก หรือสร้างประโยคที่ไม่ซับซ้อน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
- 3) หลังฟัง ผู้เรียนสั่งให้ ChatGPT สร้างแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทักษะการฟังต่อไป

การผสมทฤษฎี SLA กับศักยภาพของ ChatGPT จึงช่วยให้การพัฒนาทักษะการฟังมีความเป็นระบบ สอดคล้องหลักวิชาการ และตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนได้ดีขึ้น

2. แนวทางการสอนการฟังภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

แนวทางการสอนการฟังที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี SLA และสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับ ChatGPT ได้แก่ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT), การสอนภาษาโดยใช้ภารกิจเป็นฐาน (Task-Based Language Teaching: TBLT) และการสอนกลยุทธ์เชิงเมตาโคกนิชัน

2.1 การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการฝึกฟังแบบโต้ตอบ

CLT เน้นการสื่อสารผ่านสถานการณ์จริง สอดคล้องกับ Interaction Hypothesis ที่มองว่าการปฏิสัมพันธ์ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าใจความหมาย ผู้เรียนสามารถใช้ ChatGPT เป็นคู่สนทนาเสมือนจริง ฝึกถาม-ตอบ และให้ระบบปรับระดับภาษาและความซับซ้อนตามความสามารถของตน ทำให้การฟังมีบริบทและแรงจูงใจชัดเจน

2.2 การสอนภาษาโดยใช้ภารกิจเป็นฐานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานจริง

TBLT เน้นภาระงาน (task) เป็นเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ ที่เน้นข้อมูลภาษาซึ่งท้าทายเล็กน้อยเกินระดับปัจจุบัน ผู้สอนสามารถใช้ ChatGPT สร้างบทสนทนาหรือข้อความเกี่ยวกับงานจริง (เช่น การสมัครงาน) แล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรม เช่น เลือกคำตอบที่ถูกต้อง เติมคำ หรือเรียงลำดับเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความเข้าใจจากการฟัง

2.3 การสอนกลยุทธ์เชิงเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Strategy Instruction)

Metacognitive Strategy Instruction มุ่งให้ผู้เรียนควบคุมกระบวนการฟังของตนเองอย่างมีระบบ ครอบคลุมการกำหนดเป้าหมาย การตรวจสอบ และการประเมินผล ผู้เรียนอาจใช้ ChatGPT ช่วยสร้างบทสนทนาตามเป้าหมายการฟัง ตั้งคำถามย้อนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ หรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมเมื่อไม่เข้าใจ ส่งผลให้เข้าใจสิ่งที่ฟังมากยิ่งขึ้น

2.4 บทบาทของ AI ในการพัฒนาทักษะการฟัง

การบูรณาการเทคโนโลยีกับการสอนการฟังช่วยลดข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษจริงน้อย ผู้เขียนได้ทดลองใช้ ChatGPT เพื่อสร้างสถานการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนระดับ B1 ในการเตรียมการสอน พบศักยภาพสำคัญดังนี้

1) ข้อมูลภาษาที่ปรับตามผู้เรียนและสอดคล้องกับความสามารถรายบุคคล ChatGPT สร้างสคริปต์บทสนทนาตามหัวข้อและบริบทที่ผู้เรียนสนใจ (เช่น ร้านอาหาร ที่ทำงาน การสัมภาษณ์งาน) พร้อมกำหนดระดับภาษา เช่น B1 ให้สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ (Krashen, 1982)

2) การให้ข้อมูลป้อนกลับแบบทันทีระหว่างกิจกรรมฟัง ChatGPT ให้ข้อมูลป้อนกลับทันที สอดคล้องกับ Interaction Hypothesis (Long, 1981) ที่เน้นการปรับแก้ผ่านการโต้ตอบ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบกิจกรรมให้มีลักษณะคล้ายเกม (Gamification) และการเรียนรู้ตามจังหวะของผู้เรียน แม้ ChatGPT จะไม่ใช่แอปเกมเต็มรูปแบบ แต่สามารถสร้างกิจกรรมฟังลักษณะคล้ายเกม เช่น ฟังบทสนทนาแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้อง เต็มคำ เลือกคำตอบถูก/ผิดจากข้อมูลที่ฟัง หรือจัดลำดับเหตุการณ์ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถสั่งให้ปรับระดับความยากและโครงสร้างภาษาให้เหมาะกับตนเองได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตเหล่านี้มาจากการทดลองใช้เพื่อเตรียมการสอน มิใช่ผลวิจัยเชิงประจักษ์ จึงควรถูกพัฒนาเป็นกรอบออกแบบสำหรับการตรวจสอบเชิงประจักษ์ในอนาคต และต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความเหมาะสมเชิงจริยธรรม และความโปร่งใสตลอดกระบวนการสอน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านการใช้ AI โดยเฉพาะ ChatGPT เพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีเพิ่มขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่การศึกษาเฉพาะด้านการฟังยังมีจำกัด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งสี่ทักษะ—ฟัง พูด อ่าน เขียน—เสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการฟังสองด้านสำคัญ คือ (1) ประสิทธิภาพและความท้าทายของการใช้ ChatGPT และ (2) แนวทางและสิ่งที่ควรพัฒนาเพื่อการประยุกต์ใช้ ChatGPT อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านประสิทธิภาพ Prasetya & Syarif (2023) ศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้อิสระ พบว่า ChatGPT ช่วยเพิ่มความถูกต้องด้านภาษา ความเข้าใจไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว คลังคำศัพท์ และความมั่นใจในการประเมินตนเองผ่านข้อเสนอแนะทันที แต่เตือนว่าการพึ่งพาเซตบอตมากเกินไปอาจลดโอกาสฝึกสื่อสารแบบเผชิญหน้า

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะจาก ChatGPT อาจไม่ถูกต้องเสมอไป ผู้เรียนยังอาจพบปัญหาทางเทคนิค (การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ และทักษะดิจิทัล) รวมถึงระดับภาษาที่ไม่เหมาะกับผู้เรียนทุกระดับ Young & Shishido (2023) ระบุว่า

เนื้อหาที่ ChatGPT สร้างเหมาะกับนักเรียนระดับ CEFR A1-B1 แต่ค่อนข้างง่ายเกินไปสำหรับผู้มีทักษะสูงกว่า สอดคล้องกับ Klímová & Ibna Seraj (2023) ที่พบว่าผู้เรียนที่มีทักษะต่ำมักได้รับประโยชน์จาก AI มากกว่ากลุ่มที่มีทักษะสูง

ด้านมุมมองเชิงคุณภาพ Xiao & Zhi (2023) ศึกษาผู้เรียน EFL ในจีน พบว่าผู้เรียนเห็นว่า ChatGPT ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนผ่านข้อมูลป้อนกลับเฉพาะบุคคล แต่ตระหนักว่าจำเป็นต้องวิเคราะห์คำตอบและปรับคำสั่งหลายครั้งเพื่อได้คำตอบที่เหมาะสม Van Horn (2024) ศึกษานักศึกษาเกาหลีใต้ พบทัศนคติเชิงบวกต่อ ChatGPT ในฐานะเครื่องมือเพิ่มการมีส่วนร่วม ความมั่นใจ และอิสระในการเรียนรู้ แต่ปัญหาทางเทคนิคและข้อจำกัดด้านเสียงในบางเวอร์ชันยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด

ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ ChatGPT อย่างมีประสิทธิภาพ งานของ Xiao & Zhi (2023) และ Van Horn (2024) เน้นการฝึกผู้เรียนใช้ ChatGPT อย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการสร้างคำสั่งที่ชัดเจนและการวิเคราะห์คำตอบ งานของ Kostka & Toncelli (2023) เสนอให้บูรณาการ ChatGPT กับลำดับขั้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy) ใช้เพื่อเรียนคำศัพท์และสร้างบทสนทนาที่เหมาะสมกับระดับผู้เรียน และกิจกรรมอภิปรายเชิงวิพากษ์เพื่อเสริมความรู้และทักษะดิจิทัล และความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

โดยรวม งานวิจัยสะท้อนว่า ChatGPT มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะผู้เรียนระดับทักษะต่ำถึงปานกลาง และสามารถสนับสนุนการฟังผ่านสื่อสนทนาและกิจกรรมโต้ตอบ อย่างไรก็ตาม งานที่เน้นเฉพาะด้านการฟังยังมีจำกัด ข้อจำกัดด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และปัจจัยทางเทคนิคยังต้องการการจัดการอย่างเป็นระบบ บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ ChatGPT ที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง EFL โดยตรงในบริบทอุดมศึกษาไทย

ภาพรวมจากวรรณกรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ ChatGPT ในบริบท EFL ยังตอกย้ำข้อค้นพบดังกล่าว งานวิจัยในเวียดนาม (Vo & Nguyen, 2024) รายงานว่าผู้เรียนมองว่า ChatGPT ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความมั่นใจ ในขณะที่การศึกษาในโมร็อกโกพบว่าครูผู้สอน EFL เห็นข้อดีด้านการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและการได้รับข้อมูลป้อนกลับแบบทันที แต่กังวลเรื่องความถูกต้องของข้อมูลและการพึ่งพา AI มากเกินไป (Bekou et al., 2024) งานของ Slamet (2024) ในอินโดนีเซียสะท้อนมุมมองคล้ายกัน ส่วนการศึกษาในจีนของ Xiao & Zhi (2023) เชื่อว่าผู้เรียนที่ใช้ ChatGPT อย่างมีวิจารณญาณและปรับคำสั่งให้เหมาะกับเป้าหมายการเรียนรู้ จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับที่ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคล ภาพรวมเหล่านี้ย้ำว่าแม้ ChatGPT จะเปิดโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ แต่การออกแบบกิจกรรมและการกำกับของผู้สอนยังมีความสำคัญอย่างยิ่ง

แนวทางการดำเนินงาน และการสังเคราะห์กรอบออกแบบ

บทความนี้เป็นบทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มุ่งสังเคราะห์กรอบการออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ CEFR-B1 โดยใช้ ChatGPT เป็นทรัพยากรสนับสนุนการสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ในบริบทอุดมศึกษา เนื้อหาส่วนนี้จึงเน้น “โครงสร้างการออกแบบ” มากกว่ารายละเอียดทางเทคนิคของเครื่องมือ

1. วัตถุประสงค์เชิงออกแบบ

1) สังเคราะห์กรอบแนวคิดที่เชื่อมทฤษฎี SLA กับกิจกรรมการฟังสามระยะ เพื่อรองรับเป้าหมายการจับใจความหลักระดับ B1

2) เสนอหลักการออกแบบที่ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอุดมศึกษาไทย

2. แหล่งข้อมูลสำหรับการสังเคราะห์

การสังเคราะห์ที่อิง (1) วรรณกรรมด้านการสอนทักษะการฟังด้วยกิจกรรมก่อน-ระหว่าง-หลังฟัง และกระบวนการเมตาคอกนิชัน (Field, 2008; Vandergrift & Goh, 2012) (2) กรอบ SLA ที่เกี่ยวข้องกับการฟัง ได้แก่ Input Hypothesis, Interaction Hypothesis, และบทบาทของ Output (Krashen, 1982; Long, 1996; Swain, 1985) และ (3) เอกสาร CEFR/CEFR Companion Volume ว่าด้วยตัวบ่งชี้ระดับ B1 ด้านการฟัง (Council of Europe, 2020)

3. กรอบวิเคราะห์และตรรกะการออกแบบ

การออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ B1 ต้องคำนึงถึงปัจจัยเฉพาะของผู้เรียนไทย เช่น ความไม่คุ้นเคยกับสำเนียงคุณภาพเสียง และคลังคำศัพท์ที่จำกัด สอดคล้องกับแนวคิด $i+1$ (Krashen, 1982) ที่เน้นการควบคุมระดับข้อมูลภาษา และ Interaction Hypothesis (Long, 1981) ที่มองว่าการโต้ตอบเพื่อปรับแก้ความหมายช่วยเพิ่มความเข้าใจ ขณะเดียวกันงานด้านการเรียนรู้ผ่านการทำชิ้นงานยืนยันว่าการสังเกตและปรับใช้ภาษาจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนทำภารกิจที่มีเป้าหมายชัดเจน และสะท้อนผลการสื่อสารของตนเองอย่างเป็นระบบ

บนฐานแนวคิดข้างต้น บทความนี้จึงสังเคราะห์ตรรกะการออกแบบกิจกรรมสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—ให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ B1 ที่กำหนดให้ผู้เรียนจับใจความหลักจากถ้อยคำมาตรฐานในหัวข้อคุ้นเคยภายใต้การส่งสารที่ซ้ำและชัดเจนพอสมควร (Council of Europe, 2020) โดยแต่ละระยะประกอบด้วย (1) หลักการออกแบบที่สอดคล้องกับ SLA และ CEFR-B1 และ (2) ตัวอย่างเชิงปฏิบัติแบบสั้นเพื่อแสดงการถ่ายทอดเป้าหมาย “การจับใจความหลัก” เป็นภารกิจในชั้นเรียน

3.1 ระยะก่อนฟัง

ระยะก่อนฟังมุ่งสร้างฐานความเข้าใจเบื้องต้นและลดภาระการประมวลผลขณะฟัง โดยช่วยให้ผู้เรียนคาดเดาหัวข้อ ทำความเข้าใจบริบท และคุ้นเคยกับคำศัพท์หลัก กิจกรรมในระยะนี้อาจใช้ ChatGPT สร้างคำอธิบายหัวข้อ คำศัพท์สำคัญ และคำแนะนำก่อนฟังที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านความหมาย มากกว่าทดสอบ ตัวอย่างเช่น ในหัวข้อ *Talking about job application* ผู้สอนอาจสั่งให้ ChatGPT สร้างชุดคำศัพท์หลักระดับ B1 เช่น *apply, requirement, responsibility, interview* พร้อมคำอธิบายง่ายๆ และประโยคตัวอย่างสั้น ๆ เพื่อใช้ประกอบการคาดเดาหัวข้อก่อนเข้าสู่การฟัง

3.2 ระยะระหว่างฟัง

ระยะระหว่างฟังเป็นหัวใจของการฝึกจับใจความหลักตามตัวบ่งชี้ B1 กิจกรรมจึงควรมีภารกิจชัดเจน เช่น ฟังเพื่อตรวจสอบข้อมูล ฟังเพื่อระบุค่าสำคัญ หรือฟังเพื่อลำดับเหตุการณ์ ChatGPT สามารถทำหน้าที่ให้ข้อมูลป้อนกลับทันที และอธิบายประเด็นที่ผู้เรียนเข้าใจคลาดเคลื่อน ตามแนวคิด Interaction Hypothesis ตัวอย่างเช่น ให้ ChatGPT สร้างกิจกรรม “ฟังเพื่อลำดับขั้นตอนการสมัครงาน” ผู้เรียนส่งคำตอบที่ละเอียดและรับคำอธิบายระดับ B1 เมื่อผู้เรียนจัดลำดับผิด ChatGPT ช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจในประเด็นหลักของเนื้อหาได้ทันที

3.3 ระยะหลังฟัง

ระยะหลังฟังมีเป้าหมายยืนยันความเข้าใจและเชื่อมโยงข้อมูลที่ฟังเข้าสู่การใช้ภาษาเชิงสื่อสาร กิจกรรมอาจรวมถึงการสรุปใจความหลัก การแสดงความคิดเห็น หรือการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบใหม่ เช่น การเขียนประโยคสั้นหรืออธิบายขั้นตอนด้วยภาษาของตนเอง ChatGPT สามารถช่วยตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นหลักและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ตัวอย่างเช่น หลังฟังเนื้อหาเรื่องขั้นตอนสมัครงาน ผู้เรียนสรุปใจความเป็น 3 ประโยคแล้วส่งให้ ChatGPT ตรวจสอบและเสนอข้อปรับปรุงในระดับ B1

4. บริบทเป้าหมายและบทบาทของผู้สอน

ผู้เรียนอุดมศึกษาไทยจำนวนมากอยู่ในช่วงระดับ B1 (\pm) แต่ยังคงขาดทักษะการฟังเพื่อจับใจความหลักจากสื่อจริง โดยเฉพาะเมื่อความเร็วสำเนียงและคลังคำศัพท์เป็นอุปสรรค ในบริบทนี้ บทบาทผู้สอนไม่ได้จำกัดอยู่ที่การนำเสนอเนื้อหา แต่รวมถึงการคัดกรองสัญญาณเสียงให้สอดคล้องกับระดับ B1 การเขียนและตรวจสอบคำสั่งที่ใช้กับ ChatGPT การทวนสอบความถูกต้องของเนื้อหาและคำศัพท์ รวมถึงการกำกับจริยธรรมการใช้ AI เช่น การระบุแหล่งที่มาและการป้องกันการพึ่งพาเครื่องมือเกินความจำเป็น ผู้สอนจึงทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ที่เปลี่ยนข้อมูลจาก AI ให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัย เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

5. การประยุกต์ ChatGPT เพื่อควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษาและกิจกรรมระดับ CEFR-B1

การใช้ ChatGPT ในการสร้างกิจกรรมการฟังควรตั้งอยู่บนหลักการควบคุมข้อมูลภาษาให้อยู่ในระดับ $i+1$ และสอดคล้องตัวบ่งชี้ B1 โดยผู้สอนสามารถใช้ ChatGPT เพื่อ

1) ปรับระดับภาษาให้เหมาะสมกับ B1

สร้างสคริปต์และกิจกรรมการฟังที่ใช้โครงสร้างประโยคมาตรฐาน ความยาวเหมาะสม และระดับคำศัพท์ไม่เกินความสามารถผู้เรียน เนื้อหามุ่งหัวข้อคุ้นเคย เช่น ชีวิตประจำวัน การทำงาน หรือกิจกรรมในชั้นเรียน

2) ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการจับใจความหลัก

มุ่งให้ผู้เรียนติดตามประเด็นหลักมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย ผ่านภารกิจเช่น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การตัดแยกข้อมูลสำคัญ-ไม่สำคัญ หรือการจัดลำดับเหตุการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดการสังเกตภาษาและการประมวลผลความหมาย

3) ป้อนกลับทันทีเพื่อปรับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

ใช้ ChatGPT ตรวจสอบว่า ผู้เรียนจับประเด็นได้ครบหรือไม่ และเสริมข้อมูลในจุดที่คลาดเคลื่อน ช่วยให้กระบวนการฝึกฟังเป็นการโต้ตอบต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ การออกแบบกิจกรรมด้วย ChatGPT จึงไม่ใช่เพียงการสร้างแบบฝึกหัด แต่เป็นการควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษา การตรวจสอบระดับภาษา และการกำหนดภารกิจเชิงการสื่อสารที่ชัดเจนสอดคล้องกับกรอบ CEFR-B1

6. หลักเกณฑ์การออกแบบกิจกรรมสามระยะให้สอดคล้องกรอบ EFL/SLA

เพื่อให้กิจกรรมก่อนฟัง-ระหว่างฟัง-หลังฟัง สอดคล้องกับกรอบ SLA และ CEFR-B1 บทความนี้สังเคราะห์หลักเกณฑ์ดังนี้

1) สร้างฐานความเข้าใจและความคาดหวัง (schema activation) ผ่านการเตรียมบริบทและคำศัพท์หลักก่อนฟัง เพื่อลดภาระการประมวลผลระหว่างฟัง

2) เน้นภารกิจจับใจความสำคัญในขั้นระหว่างฟัง เช่น ตรวจสอบความถูกต้อง จับคำสำคัญ หรือจัดลำดับเหตุการณ์

3) ส่งเสริมการสะท้อนคิดและการประยุกต์ใช้ในขั้นหลังฟัง ให้ผู้เรียนสรุป แสดงความคิดเห็น หรือถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบใหม่

4) ตรวจสอบความสอดคล้องกับระดับ B1 ในทุกขั้นตอน โดยปรับคำศัพท์ โครงสร้าง และความเร็วของสื่อให้เหมาะสม

5) ควบคุมความถูกต้องและความโปร่งใสในการใช้ AI โดยระบุแหล่งที่มา ตรวจสอบข้อมูล และไม่ปล่อยให้ผู้เรียนพึ่งพา AI จนลดทอนทักษะการคิดวิเคราะห์ของตน

หลักเกณฑ์เหล่านี้ช่วยให้การใช้ ChatGPT ในการเสริมทักษะการฟังระดับ B1 มีฐานทฤษฎีชัดเจน สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนไทย และสามารถนำไปปรับใช้ในชั้นเรียน หัวข้อต่อไปจึงมุ่งสังเคราะห์ผลและข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติจากกรอบออกแบบทั้งหมดที่นำเสนอ

ผลการสังเคราะห์และข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติ

ผลการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด SLA กรอบ CEFR และงานวิจัยระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ ChatGPT ในบริบท EFL สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการควบคุมคุณภาพข้อมูลภาษา การจัดโครงสร้างกิจกรรมสามระยะ และการกำกับของผู้สอนในฐานะผู้ดูแลด้านภาษาและจริยธรรมการใช้ AI ข้อค้นพบหลักและข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์ประเด็นหลัก

ประการแรก จำเป็นต้องควบคุมคุณภาพสื่อภาษาให้สอดคล้องกับระดับ CEFR-B1 และหลักการ $i+1$ ผู้เรียนเข้าใจสื่อภาษาได้ดีที่สุดเมื่อข้อมูลมีความท้าทายเหมาะสม มีโอกาสต่อรองความหมาย และได้รับการกระตุ้นให้ตระหนักถึงรูปแบบภาษา (Krashen, 1982; Long, 1996) การประยุกต์ ChatGPT จึงต้องอาศัยการกำกับของผู้สอนในการตรวจสอบระดับภาษา คำศัพท์ และความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการฟังระดับ B1

ประการที่สอง โครงสร้างกิจกรรมแบบสามระยะ—ก่อนฟัง ระหว่างฟัง และหลังฟัง—มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการฟัง โดยช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคาดหวัง ทำความเข้าใจเนื้อหา และยืนยันความเข้าใจผ่านการสะท้อนคิด (Field, 2008; Vandergrift & Goh, 2012) งานวิจัยระหว่างประเทศ (Vo & Nguyen, 2024; Bekou et al., 2024; Slamet, 2024) ชี้ว่า เมื่อกิจกรรมได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ChatGPT สามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความเข้าใจเนื้อหา และความแม่นยำในการประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้

ประการสุดท้าย บทบาทของผู้สอนในฐานะผู้กำกับคุณภาพข้อมูลและจริยธรรมการใช้ AI มีความสำคัญแม้งานวิจัยจำนวนหนึ่งยืนยันศักยภาพของ ChatGPT ในการเสริมทักษะภาษา แต่ก็สะท้อนข้อจำกัดด้านความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ความซับซ้อนเกินระดับผู้เรียน และความเสี่ยงจากการพึ่งพาเครื่องมือมากเกินไป ผู้สอนจึงต้องทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ระหว่าง AI กับผู้เรียน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา กำกับการเขียนคำสั่ง และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ AI อย่างมีวิจารณญาณ

2. ข้อเสนอเชิงแนวปฏิบัติ

จากผลสังเคราะห์ สามารถสรุปข้อเสนอเชิงปฏิบัติในการออกแบบกิจกรรมการฟังระดับ B1 ด้วย ChatGPT ในบริบทอุดมศึกษาไทยได้ 4 ประการ

1) ผู้สอนควรกำหนดระดับภาษาและคุณลักษณะของสื่อให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ CEFR-B1 อย่างชัดเจน ทั้งด้านความเร็ว ความชัดเจน หัวข้อ และระดับคำศัพท์ รวมถึงกำกับให้ ChatGPT ปรับโครงสร้างประโยคให้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับ B1 เพื่อให้เข้าใจใจความสำคัญของสิ่งที่ฟัง

2) การจัดกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงกันเป็นกระบวนการเดียว ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนฟัง การเก็บประเด็นสำคัญระหว่างฟัง ไปจนถึงการสรุปและสะท้อนคิดหลังฟัง การใช้ ChatGPT ในแต่ละระยะจะได้ผลดีเมื่อกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายชัดเจนและค่อย ๆ เพิ่มระดับความท้าทายตามหลัก $i+1$

3) ผู้สอนควรใช้ ChatGPT เป็น “ผู้สนับสนุน” มากกว่า “ผู้ให้คำตอบ” โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเองก่อน แล้วจึงใช้ ChatGPT ให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือถามกลับเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดตามแนว Interaction Hypothesis

4) การกำกับจริยธรรมดิจิทัลควรเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ ChatGPT ในชั้นเรียน ผู้สอนต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การอ้างอิงแหล่งที่มา และข้อจำกัดของ AI เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและการพึ่งพาเครื่องมือเกินความจำเป็น พร้อมปลูกฝังทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

3 สรุปผลสังเคราะห์ในภาพรวม

โดยสรุป ผลการสังเคราะห์ชี้ว่า ChatGPT มีศักยภาพสูงในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 หากได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับทฤษฎี SLA กรอบ CEFR และบริบทผู้เรียนไทย การใช้ ChatGPT ไม่ได้แทนที่บทบาทผู้สอน แต่ช่วยเสริมคุณภาพข้อมูลภาษา เพิ่มโอกาสการโต้ตอบ และสร้างข้อมูลป้อนกลับเฉพาะบุคคล บทความนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดที่เป็นระบบและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา พร้อมเป็นฐานสำหรับออกแบบงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคตเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อพัฒนาทักษะการฟังโดยเฉพาะ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติฉบับนี้มุ่งสังเคราะห์หลักการออกแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับ B1 ในบริบทอุดมศึกษาไทย โดยเชื่อมโยงกรอบ CEFR-B1 ด้านการฟัง ทฤษฎี SLA และงานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับ ChatGPT ในบริบท EFL ผลการสังเคราะห์ชี้ว่า ประสิทธิภาพของ ChatGPT ต่อการพัฒนาทักษะการฟังขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบกิจกรรมการฟังสามระยะ การควบคุมคุณภาพของข้อมูลภาษา และบทบาทของผู้สอนในฐานะผู้กำกับทั้งด้านภาษาและจริยธรรมการใช้ AI

ในภาพรวม ChatGPT สามารถทำหน้าที่เป็นทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความเป็นส่วนตัว โต้ตอบได้ และปรับตามระดับทักษะของผู้เรียนระดับ B1 หากผู้สอนกำกับให้สร้างสคริปต์การฟังและภารกิจที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ “การจับใจความหลักในหัวข้อคุ้นเคยภายใต้การส่งสารที่ช้าและชัดเจนในระดับเหมาะสม” ตามกรอบ CEFR ควบคู่กับการตระหนักถึงข้อจำกัดด้านความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และความเสี่ยงจากการพึ่งพา AI มากเกินไป

แนวทางการประยุกต์ใช้ ChatGPT เพื่อการเรียนการสอน

จากกรอบแนวคิดและผลการสังเคราะห์ บทความนี้เสนอแนวทางประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการจัดการเรียนการสอนทักษะการฟังระดับ B1 อย่างน้อยสี่ประการ

1) ใช้ ChatGPT ในฐานะ “สื่อเสริม” ควบคู่กับสื่อการฟังที่เป็นธรรมชาติ เช่น พอดแคสต์ ข่าว หรือวิดีโอจากเจ้าของภาษาหลากหลายสำเนียง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฟังเพื่อจับใจความหลักจากสื่อจริง และใช้ ChatGPT ช่วยเตรียมคำศัพท์ คำอธิบาย และคำถามประกอบการฟังให้สอดคล้องกับระดับ B1

2) ออกแบบกิจกรรมการฟังให้สอดคล้องกับโครงสร้างสามระยะ โดยกำหนดบทบาทของ ChatGPT ให้แตกต่างกันในแต่ละระยะอย่างชัดเจน ระยะก่อนฟังเน้นการสร้าง schema และคลังคำศัพท์ ระยะระหว่างฟังเน้นภารกิจจับประเด็นหลัก และป้อนกลับเพื่อปรับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่วนระยะหลังฟังเน้นการสรุปและถ่ายทอดใจความสำคัญด้วยภาษาของผู้เรียน ทั้งหมดเชื่อมโยงกับตัวบ่งชี้ CEFR-B1 ไม่ใช่การใช้ ChatGPT สร้างแบบฝึกหัดแบบแยกส่วน

3) บูรณาการการฝึก “ทักษะการใช้ AI” ควบคู่กับทักษะการฟัง เช่น ฝึกให้ผู้เรียนเขียนและปรับปรุงคำสั่งเพื่อควบคุมระดับภาษาและรูปแบบงานฟัง เปรียบเทียบคำตอบของ ChatGPT กับแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และอภิปรายข้อดี-ข้อจำกัดของคำตอบที่ได้รับ เพื่อพัฒนาทั้งทักษะการฟังและการคิดเชิงวิพากษ์

4) เน้นการกำกับจริยธรรมดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นว่า AI เป็นเครื่องมือที่อาจสร้างข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ ปลูกฝังการใช้ AI อย่างโปร่งใส และการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในฐานะบทความเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติซึ่งยังไม่มีข้อมูลภาคสนามเชิงประจักษ์ บทความนี้เห็นควรเสนอแนวทางการวิจัยในอนาคตอย่างน้อยสามทิศทาง

1) วิจัยเชิงออกแบบ (design-based research) หรือกึ่งทดลอง (quasi-experimental) เพื่อนำกรอบกิจกรรมการฟังสามระยะด้วย ChatGPT ไปใช้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับอุดมศึกษา และตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังระดับ B1 ทั้งเชิงปริมาณ (คะแนนตามกรอบ CEFR) และเชิงคุณภาพ (ประสบการณ์และกลยุทธ์การฟังของผู้เรียน)

2) ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการใช้ ChatGPT กับแรงจูงใจ และการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (self-regulated learning) โดยใช้วิธีการแบบผสมผสาน เพื่อให้เห็นทั้งภาพรวมเชิงปริมาณ และเสียงสะท้อนเชิงลึกของผู้เรียน

3) ศึกษาแนวทางที่ทำให้ ChatGPT สนับสนุนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ทั้งในระดับรายคาบและระดับหลักสูตร เช่น การสร้างคลังสคริปต์การฟังตามตัวบ่งชี้ CEFR การออกแบบแบบประเมินที่สอดคล้องกับระดับ B1 และการพัฒนาคู่มือการใช้ ChatGPT สำหรับครูผู้สอนในบริบทอุดมศึกษาไทย

โดยสรุป แนวทางวิจัยในอนาคตควรมุ่งตรวจสอบความมีประสิทธิภาพและความเหมาะสมของกรอบออกแบบที่นำเสนอในบทความนี้ในสถานการณ์จริง หลากหลายกลุ่มผู้เรียน และหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ได้องค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่ช่วยยืนยัน ปรับปรุง หรือขยายกรอบแนวคิดว่าด้วยการใช้ ChatGPT เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ EFL ในบริบทอุดมศึกษาไทยอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

องค์ความรู้ใหม่

ในเชิงองค์ความรู้ บทความฉบับนี้มีส่วนช่วยเติมเต็มช่องว่างในวรรณกรรมสองประการ คือ (1) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง แนวทางการสอนการฟังแบบสามระยะ และกรอบ CEFR-B1 เข้ากับศักยภาพของ ChatGPT ในการออกแบบกิจกรรมฟังอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทผู้เรียนชาวไทยระดับ B1 ซึ่งยังมีงานวิจัยเฉพาะด้านนี้ไม่มากนัก และ (2) การนำเสนอข้อสังเกตเชิงปฏิบัติจากการทดลองใช้จริง เช่น ความจำเป็นในการปรับ

คำสั่งให้สอดคล้องกับขั้นกิจกรรมการฟัง ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานให้ครูผู้สอนและนักวิจัยออกแบบการใช้ AI เพื่อพัฒนาทักษะการฟังระดับ B1 อย่างระมัดระวังและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล เกตุรัตน์สมบูรณ์, สุนีย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์, และ ศิรดา คล้ายโพธิ์. (2566). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้แอปพลิเคชัน Echo English ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิจัยและพัฒนาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 20(1), 45–58.
- รติมา บุษย์ศรีเจริญ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกไวยากรณ์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทยฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2568. จาก <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5541>
- Anderson, A., & Lynch, T. (1988). *Listening*. Oxford University Press.
- Bekou, A., Ben Mhamed, M., & Assissou, K. (2024). Exploring opportunities and challenges of using ChatGPT in English language teaching (ELT) in Morocco. *Focus on ELT Journal*. 6(1), 87–106.
- Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching (5th ed.)*. Pearson Education.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume*. Council of Europe Publishing.
- Field, J. (2008). *Listening in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Klímová, B., & Ibna Seraj, P. M. (2023). The use of chatbots in university EFL settings: Research trends and pedagogical implications. *Frontiers in Psychology*. 14, Article 1131506. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1131506>
- Kostka, I., & Toncelli, R. (2023). Exploring applications of ChatGPT to English language teaching: Opportunities, challenges, and recommendations. *TESL-EJ*. 27(3), 1-19.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.
- Long, M. H. (1981). Input, interaction, and second language acquisition. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 379(1), 259–278.
- Long, M. H. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. C. Ritchie & T. K. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 413–468). Academic Press.
- Luu, T. T., & Doan, H. T. (2025). ChatGPT-enhanced listening: A study on Vietnamese EFL university students' listening skills improvement. *Asian Journal of Applied Linguistics and AI in Education*. 7(2), 88–105.

- Movva, S., Alapati, P. R., Veliventi, P., & M. G. (2022). The effect of pre-, while-, and post-listening activities on developing EFL students' listening skills. **Theory and Practice in Language Studies**, *12*(8), 1500–1507.
- Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). **Teaching ESL/EFL listening and speaking**. Routledge.
- Prasetya, R. E., & Syarif, A. (2023). ChatGPT as a tool for language development: Investigating its impact on proficiency and self-evaluation accuracy in Indonesian higher education. **VELES: Journal of Teaching & Learning Studies**. *7*(3), 402–415.
- Rattanasak, N. (2025). A study of Thai EFL learners' difficulties in understanding connected speech. **Journal of English Language and Linguistics**. *13*(1), 77–91.
- Rivers, W. M. (1981). **Teaching foreign-language skills (2nd ed.)**. University of Chicago Press.
- Slamet, J. (2024). Potential of ChatGPT as a digital language learning assistant: EFL teachers' and students' perceptions. **Discover Artificial Intelligence**. *4* (1), Article 46.
<https://doi.org/10.1007/s44163-024-00143-2>
- Swain, M. (1985). Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In S. Gass & C. Madden (Eds.), **Input in Second Language Acquisition**. (pp. 235–253). Rowley, MA: Newbury House.
- Van Horn, K. R. (2024). ChatGPT in English language learning: Exploring perceptions and promoting autonomy in a university EFL context. **TESL-EJ**. *28*(1). 1–26.
- Vandergrift, L. (1999). Facilitating second language listening comprehension: Acquiring successful strategies. **ELT Journal**. *53*(3), 168–176.
- Vandergrift, L., & Goh, C. M. (2012). **Teaching and learning second language listening: Metacognition inaction**. Routledge.
- Vo, A., & Nguyen, H. (2024). Generative artificial intelligence and ChatGPT in language learning: EFL students' perceptions of technology acceptance. **Journal of University Teaching and Learning Practice**. *21*(6). Article 811. <https://doi.org/10.53761/fr1rkj58>
- Xiao, Y., & Zhi, Y. (2023). An exploratory study of EFL learners' use of ChatGPT for language learning tasks: Experience and perceptions. **Languages**. *8*(3), Article 212.
<https://doi.org/10.3390/languages8030212>
- Young, J. C., & Shishido, M. (2023). Investigating OpenAI's ChatGPT potentials in generating chatbot's dialogue for English as a foreign language learning. **International Journal of Advanced Computer Science and Applications**. *14*(6), 65–73.